

امام (ع) پناهگاه مؤمنان است

دکتر هادی رستگار مقدم
پژوهشگر و محقق

در ایام پیش رو چند موقعیت برجسته وجود دارد که انسان خردمند باید بداند از این ایام چگونه بهره مند شود. اربعین سالار شهیدان حضرت حسین بن علی^(ع) و شهادت امام حسن مجتبی^(ع) و رحلت شهادت گونه رسول گرامی^(ص) و شهادت امام علی بن موسی^(ع). رسول خدا در اوایلین روزهای پایانی حیات دنیوی خود به مؤمنان سفارشی را بیان کرده اند که حیات دنیوی و زندگی پس مرگ انسان را سهل و پربرکت می کند. ایشان فرمود: من دو چیز ارزشمند و گران بها را برای شما به یادگار می گذارم: یکی عترتم، اهل بیتم و دیگری قرآن و این دو در هیچ موقعیت مقطعی از یکدیگر جدا نمی شوند تا اینکه بر من وارد شوند. (تفسیر قمی، ج ۱ ص ۱۷۳) یکی از احتمالات در این بیان گرانسنگ این است که قرآن همواره اهل بیت نبی گرامی را تأیید می کند و اهل بیت پیامبر نیز بر اساس قرآن عمل می کنند یا اینکه برای فهم قرآن باید از طریق اهل بیت اقدام کرد و برای انسان های مورد تأیید خدای تعالی که اهل بیت باشند باید از قرآن مدد جست. در هر دو صورت این دو یادگار ارزشمند پیامبر گرامی اگرچه دو چیز به نظر می رسد، ولی در واقع یک حقیقت هستند. یکی روح است و دیگری کالبد. یکی ناطق است و دیگری صامت. پس این معلوم است که هیچ پیشوایی از اهل بیت پیامبر خلاف قرآن عمل نمی کند و هر فعل و گفتار آنان از قرآن و برابر باقرآن است. بنابراین اگر قرآن را می شناسیم با آنان می شناسیم و اگر از آنان پیروی می کنیم به واسطه قرآن تبعیت می کنیم. در قرآن کریم داستانی از یک واقعه تاریخی بیان می شود که به اصحاب کهف شهرت یافته است. (الکف/۹)

عده ای از ترس دشمنان و دژخیمان به غاری پناه بردند و خداوند متعال آنان را بیش از عمر طبیعی شان حفظ فرمود. بر اساس این آیه شریفه، امروز برای ترس از گمراهی و دژخیمان زر و زور و ظلالت باید به کجا پناه برد؟ کف امروز ما کجاست؟ پاسخ این پرسش و نظیر این پرسش ها را سید ساجدان، امام سجاد علیه السلام، داده است و به پیشگاه الهی عرضه می دارد: پروردگار تو دین خود را در هر زمانی به واسطه امامی که چند ویژگی دارد، مؤید گردانیدی. یکی اینکه علم راهنماست. دوم اینکه نشانه آشکار هدایت برای شهرهای تو است بعد از آنکه ریسمان آن ها به ریسمان الهی گره خورده است. سوم اینکه وسیله ای برای خشنودی خدای تعالی هستند. چهارم اینکه تبعیت از آنان را واجب گردانده و پشت کردن به آنان را نکوهیده است. پنجم اینکه کسی نباید از آن ها سبقت بگیرد و البته نباید از آن ها عقب ماند. و باید به امر به معروف و نهی از منکری که می کنند عمل کنند. ششم اینکه امام علیه السلام کف المؤمنین و غرة المؤمنسکین است، یعنی امام پناهگاه مؤمنان و ریسمان راهنمای حقیقی برای رسیدن به سعادت هر دو جهان است. (صحیفه سجادیه، دعای چهل و هفتم دعای روز عرفه قسمت شصت و یک پس برای گریز از هر نوع انحرافی باید به قرآن ناطق که ظهور همان قرآن صامت است، پناه برد. چنان که مولای متقیان امیرالمؤمنین علیه السلام در وصیتی به فرزندشان امام مجتبی علیه السلام چنین فرمود: ... قلب جوان مانند زمینی است که هر بدی در آن بریزند آن را پرورش می دهد ... تو دارای نیت پاک و سالم و نفس پاکیزه ای هستی و بدین سان است که نخست به تو کتاب خدای تعالی و تأویلش و همچنین شرایع اسلام و احکام حلال و حرامش را آموختم و اجازه ندادم دیگری این کار را انجام دهد تا آنچه موجب اختلاف اندیشه در میان مردمان رخ داده و می دهد در درون تو جای بگیرد و موجب انحراف افکار و اندیشه ات شود. (نهج البلاغه، نامه ۳۱) این روش تربیت صحیح دینی است که امام علیه السلام به ما آموخته تا بدین واسطه بتوانیم در کف و پناهگاه آنان در بیاییم.

أَنْتَ الْخُرْكَمَا سَمْتُكَ أَفْكَ خُرَافِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

تو حر هستی آن گونه که مادر تو را حرامید

عاشورا تمام شده است، به هر طرف نگاه می کنیم، بدن های مطهر شهدا را بر روی زمین می بینیم، زنان قبیله بنی اسد با دیدن ناجوانمردی سپاهیان یزید به نزد قبیله خود می روند و با کمک باز می گردند و شروع به دفن پیکر شهدا می کنند. ایشان اول سیدالشهدا^(ع) را به خاک سپردند. سپس علی اکبر را در پایین پای پدر و ابوالفضل العباس^(ع) را در محل شهادتش در کنار رودخانه فرات دفن کردند. بعد از آن قبری بزرگ کردند و دیگر شهدا را در آن به خاک سپردند. به گفته سید محسن امین، در زمان دفن شهدای کربلا به دست قبیله بنی اسد گروهی از قبیله حر، مانع دفن جسد حر همراه با دیگر شهدای کربلا شدند و جسد وی را در جایی که در قدیم به آن «نواویس» می گفته اند، به خاک سپردند. مرقد حر اکنون در فاصله ۹ کیلومتری شهر کربلا و نزدیک منطقه ای قرار دارد که به آن «کمالیه» می گویند. درباره محل دفن ایشان چند روایت وجود دارد، شیخ مفید و میرزا حسین نوری معتقدند که حر با دیگر اصحاب دفن شده است. اندازه مساحت مرقد حر حدود ۵۸۰ متر مربع است. ضریحی که صدوقی مشبک از جنس نقره در وسط این بنا قرار دارد، گنبدی که بر فراز ضریح قرار دارد با ۷ متر قطر، دارای ارتفاعی ۱۰ متری از سطح زمین حرم است. نمای خارجی این گنبد کاشی کاری شده و در اطراف مرقد، صحن وسیعی است که از چهار طرف اتاق هایی با ایوان های کوچک بر آن مشرف هستند. بر بالای هریک از این ایوان ها نیز طاق هایی زیبا قرار دارد. این اتاق ها و ایوان ها برای استراحت زائران استفاده می شود.

منابع:

ابن کلبی، جَهْفَةُ النِّسَب، ص ۲۱۶. / انصاری، معماری کربلا در گذر تاریخ، ۱۳۸۹ ش، ص ۱۲۷. / نوری، لؤلؤ و مرجان، ۱۳۸۷ ش، ص ۱۵۴، مفید، الارشاد، ۱۳۸۹ ش، ج ۲، ص ۱۱۴.

در طلب کوی دوست

در فضیلت زیارت سیدالشهدا(ع) از کتب معتبر شیعه

به تازگی محمد حقی و عباس اعتمادیان دست به تقریر کتاب حدیثی در حیطه فضیلت زیارت امام حسین^(ع) زده اند. نویسندگان، با بررسی میان کتاب های حدیث شیعی از اثر بزرگ بحار الانوار تا کامل الزیارات و نورالعین و فروع کافی و من لایحضره الفقیه و تهذیب دست به گزینش ۱۱۰ حدیث زده اند. انتشارات کتابستان کتاب «در طلب کوی دوست» رادر ۱۶۰ صفحه منتشر و در سال جاری روانه کتاب فروشی ها کرده است.

و آن ها که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، آنان اهل بهشت هستند و همیشه در آن خواهند ماند.

سوره بقره، آیه ۸۲
ترجمه آیت... مکارم شیرازی

کسی که قبر پدر و مادر و یایکی از آن دو را در هر جمعه یک بار زیارت کند خداوند او را می بخشد و او را نیکوکار می نویسد.

پیامبر اکرم^(ص)
کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۸.

زیارت بر نامه ای برای هدایت است

بررسی ابعاد مناسک پیاده روی اربعین در گفت و گوی شهرآرا با آیت ... سیدان

ریحانه عامل نیک

این روزها کسی نیست که با مراسم پیاده روی اربعین در مسیر نجف و کربلا آشنا نباشد. مراسمی که به مناسبت چهلمین روز شهادت امام حسین^(ع) و یارانش انجام شده و به شهادت تاریخ، آیینی خودجوش از دل عاشقان حسینی بوده است که در راه حفظ و تدامش سختی های بسیاری هم متحمل شده اند...

آیت... سید جعفر سیدان از اساتید سطوح عالی حوزه علمیه خراسان بابیان اینکه زیارت امام حسین علیه السلام در روایات به عنوان یکی از نشانه های مؤمنان مطرح شده است، درباره اهمیت مراسم اربعین به خبرنگار شهرآرا گفت: زیارت در حقیقت تجدید عهد با معصوم و معلم مکتب است

هدایت هدف غایی زیارت است آیت... جعفر سیدان با ذکر اهمیت نقش معلمی ائمه در این باره افزود: نقش معلمی به ویژه در ارتباط با زیارت سیدالشهدا که همه می دانیم تحمل آن همه مصایب و سختی ها و همچنین شهادتشان در راه نجات خلق از گمراهی بوده است، معنای پررنگی دارد. امام حسین^(ع) و دیگر ائمه اطهار آمده اند که با هدایتشان، رفتن به راه رستگاری را به ما تعلیم بدهند. در این باره در زیارت اربعین داریم که «و بذل مهجته فیک لیستغف عبادک من الجهالة و حيرة الضلالة، یعنی پروردگارا! آقا امام حسین علیه السلام خونساز را در راه تو دادند تا خلق را از جهل و ذلالت نجات

بدهند. این هدایت هدف غایی واقعه کربلاست. بر این اساس زیارت تجدید عهدی است با برنامه هدایت و فراگیری مطالب از امام معصوم، که بسیار اهمیت دارد و ثواب و فضایل بسیاری برای آن بیان شده است.

مراسم اربعین نتیجه توجه مردم به امر زیارت است این استاد برجسته حوزه در ادامه با اشاره به حضور پررنگ مردم در مراسم اربعین افزود: الحمدلله مردم هم عموما به این فضایل توجه دارند. نتیجه این توجه و اطلاع مردم این است که برنامه ها در اربعین به گونه ای انجام می شود که برای تمام دنیا شگفت انگیز و مایه حیرت است. در نتیجه همین آگاهی است که آن جمعیت انبوه با کمال تفاهم در کنار یکدیگر در جریان یک عمل معنوی هستند. این چنین جمعیتی در هر جای دنیا و با هر هدفی کنار هم قرار بگیرد، مشکلات و مسائل زیادی درست می شود. اینجا هزار و یک گرفتاری که نه، بلکه گرفتاری های یک به یک برطرف می شود. همه به این فکر هستند که گره ای را حل کنند. همه به فکر هم هستند، در اندیشه کمک به یکدیگر هستند و می بینیم که احسان بسیاری در این زیارت شکل می گیرد. ان شاء... خداوند متعال به همه ما این زیارت را عنایت بفرماید.

زائران اربعین آموخته ادب زیارت هستند این روحانی و مفسر درباره توصیه های اخلاقی برای زائران اربعین تصریح کرد: الحمدلله تا آنجایی که خبرها می رسد به خوبی مردم وظایفشان را انجام می دهند، چنان ها که مشغول می بانی هستند و با برپا کردن موكب ها به احسن وجه پذیرایی می کنند و چه زائرانی که به این سفر

به بهشت وارد شوید

کرده بودند که باغ های بهشت کجاست؟ ایشان پاسخ داده بودند: مجالس ذکر. (ابن فهد حلی، جمال الدین احمد بن محمد، عده الداعی و نجاج الساعی، ص ۲۳۸) با استناد به روایات وارده منظور پیامبر اکرم^(ص) از مجلس ذکر، اجتماعاتی است که در آن یاد خدا و اهل بیت^(ع) زنده می شود.

و محافل ارزشی و دینی است؛ از روضه های کوچک خانگی تا مراسم مذهبی و اعیاد و عزاداری هایی بزرگ که در مناسبت های مختلف در حسینیه ها و مساجد برگزار می کنیم. پیامبر اکرم^(ص) به یارانشان توصیه می کردند: هرگاه به باغی از باغ های بهشت بر خورد کردید، در آن حاضر شوید. اصحاب درباره این باغ ها سؤال

در ایامی هستیم که مجالس عزاداری و روضه خوانی های متعددی در محله و بین اقوام و آشنایانمان برگزار می شود. شاید برایمان این سؤال پیش آمده باشد که تأثیر برگزاری این گونه مراسم ها در زندگی ما چه می تواند باشد. یکی از راه های زنده نگه داشتن یاد و راه اهل بیت (علیه السلام)، برپا کردن مجالس

اشک عزادار، حجاب دوزخ است

امام باقر^(ع) پس از شنیدن سروده های (کمیت) درباره اهل بیت، گریست و سپس فرمود: هیچ کس نیست که ما را یاد کند، یا نزد او ما یاد شود و از چشمانش هر چند به اندازه بال پشه ای اشک آید، مگر آنکه خداوند برایش در بهشت، خانه ای بنا کند و آن اشک را حجاب میان او و آتش دوزخ قرار دهد.

الغدیر، ج ۴، ص ۲۰۲

نفر سوم، فرشته ای برای مغفرت

روزی امام صادق^(ع) به داود بن سرحان گفت: داود! اسلام ما را به دوستان و شیعیانمان برسان و این سخن را نیز بازگو کن، خداوند بنده ای را مورد مهر و محبت خویش قرار می دهد که با برادر دینی اش اجتماع کند و درباره امامت و حقانیت ماصحبت کند. در این صورت سومین نفر آن ها فرشته ای خواهد بود که بر ایشان طلب مغفرت خواهد کرد. پس هر وقت گرد هم آمدید به ذکر ما مشغول شوید، زیرا در گرد همایی و صحبت شما، امر امامت و موضوع خلافت ما زنده می ماند و بهترین مردم بعد از ما کسانی هستند که مسئله امامت ما را در مجالس خود مطرح ورشته سخن را به آن می کشانند.

بهارالانوار، ج ۱، ص ۲۰

دوست دارم همراه شما باشم

حضرت باقر^(ع) به میسر فرمودند: «آیا شما خلوت و گفت و گو می کنید و هر چه خواهید از مختصات شیعه می گوید؟ میسر گفت: به خدا که مادر خلوت خودمان هر چه بخواهیم (از مختصات شیعه) گفت و گومی کنیم.» حضرت باقر^(ع) فرمودند: «به خدا سوگند، دوست دارم که در بعضی از آن مجالس با شما باشم. به خدا سوگند، من بوی شما و نسیم شما (عقاید و اقوال شما) را دوست دارم و شما هستی که دین خدا و ملائکه او را دارید، پس (مرا به شفاعت و کفالت خود) با پرهیز از حرام و کوشش در طاعات کمک کنید.»

وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۹۱۸

نفس عزادار تسبیح است

امام صادق^(ع) فرمود: نفس کسی که به خاطر مظلومیت ما اندوهگین شود، تسبیح است و اندوهش برای ما، عبادت است و پوشاندن راز ما جهاد در راه خداست.

امالی شیخ مفید، ص ۳۳۸

درست انجام می شود. از احسان ها و خدماتی که در این سفر انجام می شود گزارش های جالبی می رسد. مثلاً یکی از آقایان تعریف می کرد شخصی را در مسیر پیاده روی دیده است که طبقی روی سر گذاشته و در آن طبق پول درشت و خرد ریخته تا هر زائری به اندازه نیازش، از آن بردارد. این چنین گزارش هانشان می دهد که چه فضای خاصی در آن مسیر حکا فرماست، برماست که به حفظ این فضا

با احسان و محبت به یکدیگر و توصیه به دین کمک کنیم به این امید که محبت اهل بیت راهگشای همه ما باشد.

در مدح علم آموزی

جایگاه فرا گرفتن علم و نشر آن از دیدگاه امام محمد باقر^(ع) به مناسبت روز جهانی باسوادی

یکی از معیارهای مهم، برای والدین، وجود افراد خوب و برتر در محیط علمی و آموزشی است. افرادی

که علاوه بر علم، ادب و اخلاق بدانند و با رفتارشان، آن ها را به دانش آموزانشان هدیه دهند. معلمان می توانند زمینه ساز تربیت نسلی باشند که به زودی قرار است وارد جامعه شوند و فردای کشورشان را بسازند. آیا هر که درس خوانده باشد و مدرک کسب کند فرد باسوادی است؟ آموختن علم با نیت قرب الهی و آموختن آن به دیگران و انتخاب این مسیر یعنی باسواد بودن، مهم است. فردی که علاوه

بر درس علم، درس اخلاق بداند، نیکو رفتار کند و علم و اخلاق را با هم بداند، ایده آل است. امام محمد باقر^(ع) درباره اهمیت فرا گرفتن علم و نشر آن فرموده اند: «معلم و متعلم هر دو پاداش و اجر معنوی دارند، اما پاداش معلم بیشتر است. پس بر شما واجب است که علم را از عالمان فراگیرید و به دیگران آموزش دهید و بدانید که اگر معلم خوبی داشته باشید و به شاگردان خود فخر فروشی نکنید، خداوند به فضل خویش علم شما را زیاد می کند و اگر علم خویش را از آن ها دریغ دارید، خداوند متعال شمار را از علتمان محروم می کند و شکوه آن را از شما می گیرد.»

